

Уфімцева Ольга Юріївна,

кандидатка технічних наук, доцентка кафедри менеджменту, управління проектами і логістики Державного вищого навчального закладу «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»
м. Дніпро, Україна

Шапа Надія Миколаївна,

кандидатка економічних наук, доцентка кафедри менеджменту, управління проектами і логістики Державного вищого навчального закладу «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»
м. Дніпро, Україна

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Збереження інтелектуального потенціалу нації в умовах війни потребує якісних змін у системі вищої освіти. Для забезпечення цих процесів потрібен комплексний підхід до вдосконалення діяльності закладу освіти через дигіталізацію всіх процесів з урахуванням накопиченого світового досвіду та особливостей освітнього процесу в Україні в умовах війни. Спільною рисою всіх успішних країн є визнання пріоритету інтелектуального потенціалу для забезпечення сталого розвитку країни.

Водночас спостерігається досить суперечлива тенденція. З одного боку, популярність вищої освіти залишається на високому рівні, що зумовлено прагненням застрахувати свою майбутню кар'єру чи уникнути безробіття. А з іншого – недостатню спрямованість молоді саме на здобуття знань. Для забезпечення формування орієнтації на знання, а не на отримання диплому, потрібно впроваджувати низьку реформаторських заходів:

- забезпечення доступності освітніх послуг в умовах війни;
- посилення функції контролінгу освітніх процесів та забезпечення їх прозорості та чіткості вимог;
- підвищення якості освітнього контенту та вдосконалення методології викладання;
- посилення взаємозв'язків між навчальним процесом та вимогами ринку, розглядаючи зокрема й можливість залучення спеціалістів-практиків.

Умови досягнення поставлених цілей можна забезпечити, удосконаливши системи дистанційну освіту.

Доступність освітніх послуг забезпечується через особливість дистанційного навчання – «ліквідацію відстані». Заняття можуть проводитися зі студентами, незважаючи на складнощі з пересуванням, без транспортних витрат, що може стати в пригоді в надзвичайних ситуаціях в умовах війни.

Посилення функції контролінгу та забезпечення прозорості освітніх процесів дає змогу унеможливити корупцію, зневажливе ставлення до навчання студентів; контролювати процес навчання стейкхолдерам.

Так, додаток Microsoft Teams програмного засобу Microsoft Office 365 уможливило створення завдань:

- з окремих дисциплін, групові та індивідуальні;
- з можливістю додавання критеріїв оцінювання;
- з можливістю додавання коментарів з обґрунтуванням оцінки та зауваженнями, що забезпечує прозорість оцінювання;
- з виставленням оцінки, що полегшує контроль успішності навчання.

Так, у викладача з кожної дисципліни повинен бути власний портфель завдань за усіма видами контролю: поточний, семестровий, комплексний. Завдання повинні бути структурованими з прозорою системою оцінювання.

Недоліком наявного досвіду дистанційної освіти є відсутність системного підходу у використанні Teams, обмеження здебільшого функцією «Нарада» для проведення занять та надання завдань через месенджери або посилання на окремо створені форми тестування.

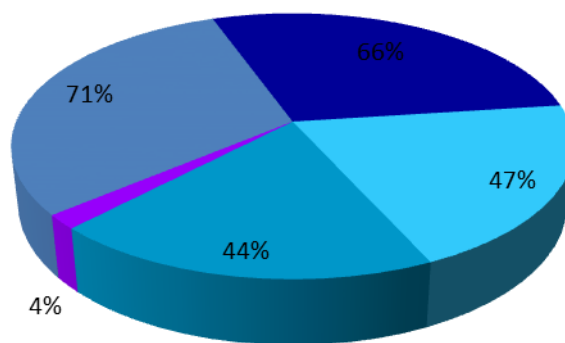
Забезпечити якісне дистанційне навчання можна за умов саме повноцінного застосування програмних засобів.

Підвищення якості освітнього контенту та вдосконалення методології викладання відбувається через доступність для всіх учасників до освітнього контенту (курс лекцій, методичні вказівки, навчальні програми тощо); до занять, що проводяться. Кожна лекція або практичне може вважатися за показове заняття, що сприяє вдосконаленню методології викладання.

Посилення взаємозв'язків між навчальним процесом та вимогами ринку відбувається завдяки залученню спеціалістів-практиків за врегулювання організаційно-правових аспектів такого залучення. Це унікальна можливість, властива дистанційній формі навчання, оскільки фахівці можуть долучитися до навчального процесу, не залишаючи робочого місця. Саме брак часу є однією з головних причин відмови спеціалістів брати участь в освітньому процесі. До того ж вони можуть супроводжувати надавану інформацію демонстрацією певних виробничих процесів у режимі реального часу.

Удосконалення дистанційного навчання, звичайно, потребує додаткових витрат та визначення показників прибутковості. Проблема вартісної невизначеності оцінки переваг дистанційного навчання призводить до недооцінки позитивних зовнішніх ефектів, наявних у сфері електронної освіти. Віддаючи пріоритет вартісним показникам, не можна не враховувати зиски, що постають унаслідок її вдосконалення [3, с. 81].

Вимірювання ефективності та результативності полягає в оцінюванні досягнення поставлених цілей. Для попередньої оцінки результативності можна використати метод аналогій та взяти за основу показники ефективності впровадження електронного врядування, яке здійснювалося через визначення покращення показників діяльності об'єктів впливу е-врядування. На рис. 1. наведено дані щодо наслідків впровадження дигіталізації у країнах ЄС [5].

- Підвищення якості послуг, що вимірюється ступенем задоволення користувачів 71%
- Зниження бюрократичного тягаря на бізнес і громадян 66%
- Підвищення прозорості управління, скорочення випадків шахрайства та корупції 47%
- Зменшення внутрішніх адміністративних витрат 44%
- Інше 4%

Рис. 1. Наслідки впровадження дигіталізації у країнах ЄС як приклад можливих зисків

Особливої уваги заслуговує питання якості освіти в умовах війни. Потрібно забезпечити збалансовану відповідність процесу, результату і самої освітньої системи меті, потребам і соціальним нормам стандартів освіти. Комплексний аналіз проблем якості освіти [4] втілюють бажані властивості результатів цього процесу через структурні компоненти:

- ✓ якість умов:
  - рівень матеріально-технічної бази навчального закладу;
  - рівень професійної діяльності викладачів;
  - особистісний рівень студентів;
  - рівень навчально-методичного забезпечення;
  - внутрішнє та зовнішнє оцінювання.
- ✓ якість освітнього процесу:
  - зміст освітніх програм;
  - менеджмент освітнього процесу;
  - навчально-методичне і матеріально-технічне забезпечення;
  - освітні технології;
  - якісний склад викладачів;
  - якість підготовки студентів.
- ✓ якість результату:
  - рівень і якість знань студентів;
  - навчально-пізнавальна діяльність студентів;
  - рівень розвитку особистості студента;
  - компетентність випускника;

- рівень підготовки майбутнього фахівця;
- конкурентність випускників.

Усі компоненти системи взаємозв'язані, і зміни, які відбуватимуться в одному з них, матимуть вплив на інші, тобто якість одного компонента впливає на якість інших. Безумовно, що визначені компоненти й елементи якості освіти можна вважати умовними, оскільки всі вони тісно між собою пов'язані і взаємозалежні. Так, наприклад, оцінка якості результату зумовлює зміни якості умов і якості процесу, або ж оцінка якості процесу сприятиме розвитку якості умов і суттєво впливатиме на якість результату. Якість знань, якість навчально-пізнавальної діяльності та розвиток особистості студента впливають на рівень його підготовки та компетентності, а компетентність і якість підготовки майбутнього фахівця підвищує його конкурентоспроможність та сприяє подальшому працевлаштуванню. Особистісні досягнення і кар'єрне зростання випускників вказують на якість результату і на якість освіти загалом.

Отже, якість освіти – інтегральна характеристика системи освіти, що відбиває ступінь відповідності ресурсного забезпечення, освітнього процесу, освітніх результатів нормативним вимогам, соціальним і особистісним очікуванням.

Однак в умовах війни істотні складнощі виникають саме в питаннях забезпечення якості освіти. Дослідження світового досвіду розвитку вищої освіти свідчать про тенденцію делегування відповідальності за його якість на рівень самих університетів. Тож рішення вищого закладу про продовження дистанційної форми навчання для забезпечення якості освіти дасть змогу підтримувати освітній процес у складних умовах.

Відповідність діяльності закладу вимогам часу забезпечить вищому навчальному закладу додаткові переваги у сфері освіти та дасть змогу максимально використати освітній та науковий потенціал, спрямувати на конкретні завдання, посилити відповідальність за кінцеві результати і досягнення поставлених цілей. Освітній потенціал може і повинен працювати на країну, особливо в складних воєнних умовах.

Освіта і наука – суспільне благо надзвичайно важливого значення. Якщо ми прагнемо бачити Україну успішною, потрібно дбати про систему вищої освіти та її вдосконалення, незважаючи на тяжкий воєнний стан.

Література

1. Дебич М. А. Теоретичні засади інтернаціоналізації вищої освіти: міжнародний досвід: монографія. Ніжин: ПП Лисенко, 2019. 408 с.
2. Реформа освіти в Україні. Інформаційно-аналітичне забезпечення. *Збірник тез доповідей III Міжнародної наук.-практ. конференції*. Київ, 2021. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2021/12/Tezi_III-konf_2021-FINAL.pdf.
3. Уфимцева О. Ю. Розробка методики оцінки ефективності впровадження електронної освіти. *Соціально-гуманітарний вісник: зб. наук. праць*. Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2018. Вип. 24. С. 81–82.

4. Dąbrowa-Szeffler M. Problemy zapewnienia jakości kształcenia w literaturze i w praktyce szkół wyższych. Nauka i Szkolnictwo Wyższe. 2015. № 2 (26). S. 107–122.
5. UN. E-Government Development Index. URL: <https://knoema.ru/infographics/mctunlb/un-e-government-development-index>.